

Sprekend Humanisme

Uitwerking van deel 1 van het interview met :

Cor de Ronde (1925 –2013)

Datum : 1998 (?)

Lokatie : bij respondent thuis

Onderwerp(en) : Humanistisch Verbond, religie, socialisme, antisemitisme, studie Duits, de Vereniging Volksonderwijs (sinds 1969 de Vereniging voor Openbaar Onderwijs), politiek, Jaap van Praag.

Duur interview : 44:50 (min/sec)

Naam / functie interviewer(s) : onbekend

Kader/context : Dit interview is gehouden door het Humanistisch Archief / Humanistisch Historisch Centrum in het kader van het project Sprekend Humanisme.

Niveau van uitwerking : Indicatief (globaal. Tijd/onderwerp + kernzin(nen) en evt. opmerking)

Drager : Gedigitaliseerde opname van een geluidscassetteband WAV bestand **003 A**.

Datum uitwerking : 06-02-2015

Uitgewerkt door : Hanneke Hoogakker

Respondent : **Cornelis Jacob (Cor) de Ronde** (18-06-1925 - 04-04-2013) was lid van het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond (HV) in de periodes 1967-1973 en 1979-1991, onder andere als penningmeester en vicevoorzitter. Hij was verantwoordelijk voor de humanistisch militaire tehuizen, en lid van de commissie tot voordracht van humanistisch raadslieden bij Defensie (dienst HVG Krijgmacht).

De Ronde vertegenwoordigde het humanisme in de Maatschappelijke Raad van de Nederlandse krijgsmacht, een adviesorgaan van de minister dan Defensie. In 1979 werd hij lid van de Verbondsraad. De Ronde was tevens bestuurslid van het Humanistisch Thuisfront.

De Ronde is geboren op 18 juni 1925 te Rotterdam. Moeder werd weduwe in 1937, ze was katholiek geweest, vader protestant gedoopt, maar zijn vrijdenkers geworden. Opa De Ronde was stakingsleider en daarom ontslagen.

De eerste jaren na de oorlog bezocht Cor de Ronde lezingen in Ons Huis, een soort Volksuniversiteit. Sprekers waren Jaap van Praag, Jaques de Kadet en Garnt Stuverling.

Cor de Ronde was jaren lang leraar Duits. In de jaren zestig en zeventig begon hij zijn politieke carrière als lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Daarnaast was hij gemeenteraadslid en wethouder in Gorinchem. Van 1977 tot 1978 was hij waarnemend burgemeester van Benthuisen, en in de periode 1977-1987 was hij burgemeester van Brielle. Eind jaren zeventig was hij voorzitter van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs.

Met Rob Tielman en Arie den Broeder was De Ronde eind jaren '70 betrokken bij Trefpunt van Socialisme en Levensovertuiging dat als doel had het contact tussen de PvdA en het Humanistisch Verbond te versterken.

De Ronde was voorzitter van de HV Commissie Structuurbeleid 1983-1985, waarop veel kritiek kwam dat het te centralistisch was. De commissie ontwikkelde daarop plannen voor een gedecentraliseerde organisatievorm voor het Centraal Bureau, vastgelegd in een rapport-De Ronde.

Begin jaren tachtig sloot De Ronde zich aan bij het Komitee Kruisraketten Nee! Hij was voorzitter van de HV werkgroep kernwapenverklaring, en actief in de HV werkstichting Permanente Commissie Verontrusting Atoombewapening. Toen het HV in 1981 het Humanistisch Vredesberaad (HVB) oprichtte werd De Ronde voorzitter. Hij initieerde in 1983 het burgemeestersoverleg over kruisraketten. In oktober 1990 vertegenwoordigde De Ronde het Humanistisch Vredesberaad bij de Helsinki Citizens Assembly (HCA), een organisatie die toeziet op de naleving van de akkoorden van Helsinki.

Cor de Ronde is op 4 april 2013 te Kaatsheuvel overleden.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		Veel ruis op het bandje.
00:00	Kennismaking met het humanisme.	Respondent bezocht vlak na de oorlog lezingen in Ons Huis (Rotterdam). Sprekers aldaar waren onder andere Jaap van Praag, Garnt Stuiveling en Jacques de Kat. Deze lezingen werden bezocht door vrijdenkers en arbeiders, die hun intellectuele achterstand na de oorlog wilden inhalen. Na de oorlog kon het vrije woord weer gehoord worden.
02:01	Achtergrond.	Respondent kwam uit een socialistisch vrijdenkersgezin. Hoewel zijn ouders een christelijke achtergrond hadden, waren zij anti-kerk. Opa was stakingsleider en werd daarom ontslagen. Zijn familieleden konden geen ambtenaar meer worden.
04:30	De macht van de kerken.	Voor de oorlog plaatsten buitenkerkelijken, die voor hun mening uitkwamen, zich buiten de gemeenschap. Dit gold vooral in de dorpen, die overwegend christelijk waren. De opa van respondent is uit angst vlak voor zijn dood weer Rooms Katholiek geworden, hoewel hij

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		jarenlang overtuigd socialist geweest was. Mensen kwamen vaak alleen via de diaconie van de kerk in aanmerking voor kleding- of etensbonnen.
08:04	De humanistische levensovertuiging.	Respondent ging op zondagochtend naar Ons Huis; maar ook naar literaire lezingen, soms naar voordrachtskunstenaars of zelfs een kerk. Als onderwerpen van de "humanistische" lezingen kan hij zich onder andere Sartre en de arbeidersbeweging herinneren. De mensen moesten er nog van overtuigd worden, dat de humanistische levensovertuiging net zo goed kan zijn als de christelijke. Ook toen respondent al burgemeester was (de jaren '70 en '80) begrepen sommigen niet dat "hij, als redelijk mens, God niet aanvaardde".
11:52	Antisemitisme.	De moeder van respondent heeft bij een Joods gezin gewerkt; zij noemde hen "heel goede mensen". Bij sommige Nederlanders was er echter voor de oorlog sprake van antisemitisme. Binnen het Humanistisch Verbond werd geen relatie gelegd tussen humanisme en jodendom. Respondent vindt "Joods bloed" een nazistisch idee. Als leraar Duits heeft hij dit altijd verteld. Hij herdacht rond 4-5 mei de oorlog met bijvoorbeeld gedichten van Heine.
14:36	Gevangenschap in Duitsland tijdens de Tweede Wereldoorlog.	Respondent heeft voor de studie Duits gekozen, omdat hij in de oorlog in Duitsland gevangen gezeten had en daar vloeiend Duits geleerd had. Hoewel hij bang was naar een concentratiekamp gestuurd te worden, heeft hij toch tegenover sommige Duitsers de bijdrage van de Joden aan de Duitse cultuur verdedigd. Hij heeft toen ervaren wat het betekent niet te kunnen zeggen wat de werkelijkheid is.
18:20	Militaire dienst	Tijdens de diensttijd van respondent (1948) kende de geestelijke verzorging in de krijgsmacht alleen christenen en "heidenen". Respondent heeft aan zijn leidinggevende gezegd dat hij geen heiden was, maar humanist en vanaf dat moment was hij dat officieel. Voor respondent was het een logische stap om toen lid te worden van het Humanistisch Verbond.

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
20:54	De maatschappelijke positie van humanisten	<p>Respondent is in 1953 secretaris van de afdeling Gorkum van het Humanistisch Verbond geworden. Hij werd tevens bestuurslid van de Vereniging Volksonderwijs.</p> <p>Respondent geeft aan dat er in de jaren '50 grote bezwaren waren om niet-confessionelen in openbare functies aan te stellen.</p> <p>Hij denkt dat hij in 1972 waarschijnlijk de eerste openlijk humanistische burgemeester was.</p>
25:07	Het Humanistisch Verbond	<p>De voortrekkers van het humanisme hadden in de jaren '50 tot en met '70, door hun netwerken, veel invloed. Zij hebben er mede voor gezorgd dat het humanisme erkend en gerespecteerd werd.</p> <p>Het hoofdbestuur van het Humanistisch Verbond had bijvoorbeeld regelmatig contact met ministers en met de Kamerfracties van VVD en PvdA.</p> <p>Respondent gebruikte, als lid van Provinciale Staten, "de wandelgangen" om mensen informeel te polsen.</p>
31:31	Activiteiten van de afdeling Gorkum van het Humanistisch Verbond	<p>Respondent, bestuurslid van de afdeling Gorkum van het Humanistisch Verbond, vertelt dat de afdeling regelmatig bezoek kreeg van Jan de Leede, organisatiesecretaris van het Humanistisch Verbond. Hij gaf onder andere suggesties voor uit te nodigen personen en te verkopen brochures.</p> <p>Respondent nodigde, na een besluit van het afdelingsbestuur, de sprekers uit. Dit waren vaak bekende mensen.</p> <p>De lezingen werden ook bijgewoond door niet-humanisten.</p>
36:05	Jaap van Praag	<p>Respondent heeft Jaap van Praag, voorzitter van het Humanistisch Verbond, leren kennen via zijn werk als gewestelijk bestuurder van de PvdA.</p>
38.07	Bijeenkomsten van de afdeling Gorkum van het Humanistisch Verbond	<p>Er waren weinig humanisten in Gorkum. Voor de vergaderingen van het afdelingsbestuur werden soms niet-bestuursleden uitgenodigd.</p> <p>Respondent kan zich geen meningsverschillen binnen het afdelingsbestuur herinneren.</p> <p>De bestuurstaken bestonden hoofdzakelijk uit het organiseren van vergaderingen en de verkoop van tijdschriften.</p>

Teller: minuut/sec	Index/onderwerp:	Opmerkingen:
		Op de grotere bijeenkomsten werden weliswaar inhoudelijke discussies gevoerd, maar de sprekers hadden eigenlijk geen tegenstand te duchten.
43:08	De kleine strijd van het Humanistisch Verbond	In de begintijd van het Humanistisch Verbond was vooral de kleine strijd belangrijk: erkenning van het humanisme en levensbeschouwelijke dienstverlening.
44.50	Hier eindigt het bandje abrupt.	Vervolg van het antwoord op bandje 003 B.